

NORDSJÖ N:0 4

Under denna rubrik ska jag kartlägga gårdens geografiska läge , areal och en presentation av släkten. Namnet " Nygården " finns första gången med i husförhörlängden 1875.⁴ Man rev den gamla gården och byggde en ny , cirka tjugo meter ifrån den gamla.⁵ Byn Nordsjö ligger som i folkmun kallas "Utomsbogen". Byarna uti eller bortom skogen. "Utomsbogen" är ett samlingsnamn för byarna Snaten , Mörtsjö , Iste , Bogården, Nordsjö och Östansjö och ligger drygt en mil öster om Vallsta. (se bilaga 1)

Arealen har hela tiden under arbetets gång varit som ett mysterium. Enligt jordeböcker sker en hemmansklyvning 1760 från Nordsjö N:0 3.⁶ Lantmäteriet i Gävle har inga sådana uppgifter. Jag citerar ;" Finns inga hemmansklyvningar alls i Nordsjö by. Laga skifte med inägor (åker och äng) sker mellan 1845-1854. Man har gjort som man velat däruppe och inte varit så noga med byråkratin."⁷ Mantalslängder anger att Nordsjö N:0 4 var ett 2 öresland och 13 1/5 penningland stort hemman fram till 1881 när arealen ökar till 4 öres - och 6 penningland. Jonas Ersson-Norell odlar ny mark ner till sjön. När Anna Olsdotter kom till gården som nygift såg hon inte sjön för granskogen som hindrade utsikten. 1897 säljs 10 1/5 penningland till torparen Jonas Persson , men någon förändring i mantalslängden sker inte.⁸ Enligt husförhörlängderna är det hela tiden ett 2 öres - och 6 penningland.⁹

I en bouppteckning från 1864 uppges 4 öres- och 6 penningland.¹⁰ Eftersom sökandet i olika arkiv aldrig gav mig lösningen på problemet , beslöt jag mig för att lämna det därhän.

Ett öresland var en åkerareal lagom för ett öres utsäde , cirka ett tunnland , dvs. ett halvt hektar. Det gick 24 penningland på ett öresland. Om vi räknar efter 2 öresland 13 1/5 penningland skulle arealen motsvara 1,25 hektar , och efter 4 öres- och 6 penningland drygt 2 hektar.¹¹

Från 1760 och framåt finns enligt mantalslängderna under Nordsjö N:0 4 en torpare , en husman och bondefamiljen. 1862 tillkommer en lärarinna.¹²

1757 gifter sig Jonas Jonnson (1735-1774) boende på Nordsjö N:0 3 och flyttar 1760 till Nordsjö N:0 4. Samtidigt blir den yngre brodern Eric torpare under samma nummer.

Sonen Hans Jonsson (1758-1815) tar över gården och i äktenskapet föds endast ett barn, sonen Hans (1796-1830) , som är oförmögen att sköta gården. I

husförhörlängderna står "mindre vetande , sävlig " odyl.1816 flyttar en kusin till Hans, Jonas Ersson (1796-1874) , son till torparen , till gården och gifter sig samtidigt med Brita Jonsdotter (1797-1880). Paret får nio barn. Den äldste sonen Eric (1817-1864) tar över gården 1854. När han dör sitter änkan Margareta Svensdotter i orubbat bo i tio år. Den äldste sonen Jonas (1850-1925) tar ett extra namn vid beväringen .Kallar sig sålunda för Jonas Ersson-Norell i fortsättningen. Seden att ta ett extra namn tycks ha varit vanligt.¹³ 1875 gifter sig Jonas med Anna-Carin Olsdotter (1853-1939) och de brukar gården till 1918. ¹⁴ Nu ska jag presentera författarna till de upphittade anteckningarna.

PRESENTATION AV FÖRFATTARNA TILL ANTECKNINGARNA

Den person som fört anteckningarna kontinuerligt är Brita Jonsdotter , hustru till Jonas Ersson och mor till nio barn. Jag har trott att det var en man , men efter mycket läsande och jämförande med olika uppgifter tror jag med bestämdhet kunna säga att det är Brita. Hon blev 89 år och kom till gården som nygift 1816. När sonen Eric tog över gården bodde mannen Jonas och hon kvar fram till sin död 1874 , respektive 1880. I husförhörlängderna står att Britas läskunnighet var god , medan mannens var medioker. 1853 flyttar sönerna Pehr och Mårten till Bollnäs , respektive Gävle , vilket stämmer med husförhörlängden.¹⁵

Hennes underskrift av sin makes bouppteckning den fjärde maj 1874 har givit mig ett stilprov av handstilen.¹⁶ Hon skriver om olika sysslor under året , bla. linets växtlighet , hantverket runt linet , barn - och barnbarn och olika hushållsbestyr. Den andra skrivaren är Anna-Carin Olsdotter , hustru till Jonas Ersson -Norell. Jonas var också nämndeman och ofta borta på resor. Anna-Carin var "Utomskogens" allt i allo. Barnmorska , veterinär och kokerska på kalas.¹⁷ Hon har nedtecknat recept och skrivit Anna C. Norell under. Mitt under julstöket 1880 står att " gamla mor Brita sjuk ". Brita dör artonde december 1880. Recepten och underskriften av bouppteckningen trettonde oktober 1925 är skrivna av samma person.¹⁸ Jag ska nu försöka beskriva linhanteringens olika moment på gården .